

Helsingfors/Mariehamn 21.7.2022

Nr 30/22

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
17.6.2022, nr 123 och
125/2022.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 17.6.2022 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om tillämpning på Åland av 13 och 13 a kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om ändring av 17 och 25 §§ landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Genom landskapslagen görs de nya bestämmelserna i 13 och 13 a kap. (FFS 337/2022) i rikets lag om offentlig arbetskrafts- och företagservice (FFS 916/2012, nedan rikslagen) med vissa undantag tillämpliga vid skötseln av de uppgifter Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Hänvisningsbestämmelserna i 17 och 25 § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet ändras till att gälla landskapslagen. Genom landskapslagen upphävs landskapslagen om tillämpning på Åland av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (ÅFS 81/2013).

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Landskapslagarna gäller landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän, socialvård, undervisning och läroavtal samt främjande av sysselsättningen på vilka områden lagstiftningsbehörigheten jämlikt 18 § 1, 2, 13, 14 och 23 punkterna i självstyrelselagen för Åland tillkommer landskapet. Till rättsområdena undervisning och främjande av sysselsättningen hör enligt motiven till självstyrelselagen även lagstiftningen om yrkesvägledning och arbetsförmedling. Landskapslagarna gäller även näringsverksamhet, på vilket område behörigheten jämlikt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag tillkommer landskapet.

Lagstiftningsbehörigheten gällande arbetsrätt samt arbetsavtal tillkommer med vissa undantag riket jämlikt 27 § 21 punkten samt 29 § 1 mom. 6 punkten i självstyrelselagen. Föreliggande landskapslag berör inte direkt dessa rättsområden.

Enligt landskapslagens 1 § 1 mom. gäller användningen av rikets kundinformationssystem vid Ålands arbetsmarknads- och studietjänstmyndighet, vilket även beaktats i formuleringarna i 2 och 4 §. På grund härav anges i landskapslagens 1 § 2 mom. att vid skötseln av uppgifterna ska rikets lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) och dataskyddslag (FFS 1050/2018) tillämpas.

De riksbestämmelser som föreslås bli gällande inom landskapets behörighet gäller behandlingen av kunduppgifter (13 kap.) och en serviceplattform som omfattar olika elektroniska tjänster för arbetssökande och myndigheter (13 a kap.). Dessa bestämmelser berör förutom dataskyddet även behandling av personuppgifter. Regleringen av personuppgifter berör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför bedömas utgående från de rättsområden landskapslagstiftningen kan beröra. Landskapslagen berör skötseln av uppgifter vid Ålands arbetsmarknads- och studietjänstmyndighet, som är en Ålands landskapsregering underlydande myndighet, varvid landskapslagen gäller ärenden som utgör landskapsbehörighet.

Landskapslagen innehåller bestämmelser som berör de i 2 kap. i grundlagen reglerade grundläggande fri- och rättigheterna, på vilket

område lagstiftningsbehörigheten enligt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen tillkommer riket. Enligt grundlagens 18 § 1 mom. har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna ska sörja för skyddet av arbetskraften. Enligt 18 § 2 mom. ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelser om rätten till sysselsättningsfrämjande utbildning ska utfärdas genom lag. Grundlagens 19 § 2 mom. förutsätter att var och en genom lag ska garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av försörjare. Lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa är avsedd att reglera de sociala trygghetsförmåner som anknyter till 19 § 2 mom. i grundlagen. Landskapslagen och annan landskapslagstiftning som bl.a. gäller arbetsmarknadspolitisk verksamhet och utkomstskydd för arbetslösa är avsedd att främja dessa grundrättigheter.

Rikslagens bestämmelser berör skyddet av privatlivet i grundlagens 10 § 1 mom. Enligt nämnda paragraf är vars och ens privatliv, heder och hemfrid skyddade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. När det gäller skyddet för personuppgifter avser bestämmelsen i grundlagen behovet av att i lagstiftningen trygga individens rättsskydd och integritetsskydd vid behandling, registrering och användning av personuppgifter. Beträffande rikslagstiftningens förhållande till skyddet för privatlivet finns en utförlig beskrivning i regeringens proposition RP 225/2021 rd s. 87-92 och i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 14/2022 rd. Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslagen, med beaktande även av hänvisningarna till dess 1 § till rikets offentlighetslag och dataskyddslag, inte innehåller några avvikelser från rikslagen, som antogs i vanlig lagstiftningsordning. Landskapslagstiftningen föranleder därför inte några anmärkningar i grundlagsavseende.

I rikslagens 13 kap. 2 § 1 punkt anges bl.a. enskilda kunders personbeteckningar som en kunduppgift som får behandlas. Personbeteckningen är att hänföra till folkbokföring, vilket rättsområde i 29 § 1 mom. 1 punkten i självstyrelselagen hänförts till rikets lagstiftningsbehörighet. Personbeteckningen utgör en sådan personuppgift, som grundlagens 10 § förutsätter att det utfärdas närmare bestämmelser om skydd genom lag. Bestämmelsen kan intas i landskapslagstiftningen med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen.

Förordningsfullmakter finns i landskapslagens 2 § 3 mom. och 17 § i landskapslagen om ändring av 17 och 25 §§ landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Med beaktande av den reglering som finns i landskapslagarna och rikslagen kan delegeringsstadgandena inte anses beröra grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i

övrigt hör till området för lag. Förordningsfullmakterna uppfyller därigenom de förutsättningar för delegeringar som anges i självstyrelselagens 21 § 1 mom. som motsvarar grundlagens 80 § 1 mom.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att landskapslagarna faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Tillämpningen av landskapslagen om ändring av 17 och 25 §§ landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet förutsätter att även landskapslagen träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Siitari och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare